

УДК 338.48

DOI: 10.18524/2303–9914.2021.1(38).234683

О. О. Долинська, доктор філософії

(галузь знань: Природничі науки; спеціальність: Науки про Землю),
доцент кафедри туризму, теорії і методики фізичної культури та валеології
Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія,
вул. Проскурівського підпілля, 139, м. Хмельницький, 29013, Україна
olesyadolinska@ukr.net

СІЛЬСЬКИЙ ТУРИЗМ ХМЕЛЬНИЦЬКОЇ ОБЛАСТІ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

У статті розглянуто особливості розвитку сільського туризму в Хмельницькій області. Визначено сутність поняття «сільський» туризм. Проаналізовано наявні туристичні рекреаційні ресурси, необхідні для розвитку сільського туризму в Хмельницькій області. Визначено переваги та чинники, що впливають на розвиток сільського туризму в цьому регіоні. Дослідження перспектив розвитку зеленого туризму в Хмельницькій області є дуже актуальним в умовах децентралізації. Вважається, що саме сільський туризм може стати галуззю, яка буде активно наповнювати бюджет сільських об'єднаних територіальних громад.

Ключові слова: туризм, сільський туризм, сільські об'єднані територіальні громади, сільський туризм Хмельницької області.

ВСТУП

Туризм, незважаючи на кризові явища в світовій економіці, залишається галуззю з позитивною динамікою розвитку, що свідчить про його сталість як суспільного явища. Позитивну динаміку має туризм і в Україні, незважаючи на незначну державну підтримку даної сфери діяльності. Особливе місце займає розвиток внутрішнього туризму в Україні у зв'язку з пандемією та COVID-19. Саме розвиток внутрішнього туризму задовольнить попит туристів та сприятиме надходженню коштів у місцеві бюджети, створенню та збереженню робочих місць. Хмельницька область володіє багатьма структурними компонентами рекреаційних ресурсів, являючи собою рекреаційний регіон багатопрофільного відпочинку. Відповідно до принципів реформування системи управління в Україні місцеві органи самоврядування повинні стати основою децентралізації, усебічного враховувати місцеві особливості розвитку та потреб. Новопосталі сільські об'єднані територіальні громади мають великі складнощі у сфері наповнення місцевих бюджетів коштами від господарської діяльності на своїй території. Тому доцільно розвивати в області сільський зелений туризм.

Сільський туризм, його проблеми та перспективи розвитку досліджували науковці: В. І. Биркович (Биркович, 2008), М. Й. Рутинський (Рутинський, &

Зінько, 2006), М. М. Костриця (Костриця, 2006), Т. Ю. Лужанська (Лужанська, Махлинець, & Тебляшкіна 2008), Ю. В. Зінько (Зінько, 2006), В. В. Гловацька (Гловацька, 2010) та інші. Складові рекреаційного комплексу Хмельницької області у свої роботах описували: І. І. Ковтуник (Ковтуник, 2018), І. М. Шоробура (Шоробура, Гільберг, & Долинська 2016).

Сучасний розвиток туристичного комплексу Хмельницької області має виразні особливості, які виникли внаслідок економічних реформ, що запроваджують від 2014 р., і тому важливо проаналізувати їхній вплив на розвиток туризму в Хмельницькій області. Розвиток сільського туризму у Хмельницькій області є недостатньо дослідженим тому дана стаття є особливо актуальною. Наукова новизна полягає у дослідженні сільського туризму у нових регіонах Хмельницької області в умовах децентралізації. Нами складено картосхему агроосель Хмельницької області, описано позитивний та негативний вплив на сільські об'єднані територіальні громади. Досліджено рівень інфраструктури та послуг агроосель Хмельницької області. Запропоновано шляхи підвищення ефективності сільського туризму в Хмельницькій області.

Метою нашого дослідження є вивчення сучасного стану, проблем та перспектив розвитку сільського туризму у Хмельницькій області. Для досягнення поставленої мети виконано такі *завдання*: виявити та розкрити особливості сучасного стану розвитку туристичного комплексу Хмельницької області; визначити та проаналізувати просторові аспекти розвитку сільського туризму у Хмельницькій області; дослідити проблеми розвитку сільського туризму Хмельницької області; обґрунтувати напрямки перспективного розвитку і вдосконалення сільського туризму Хмельницької області.

МАТЕРІАЛИ ТА МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Для досягнення мети дослідження було використано загальнонаукові і спеціальні методи географічної науки. Для написання даного дослідження використовувалися матеріали сайту Хмельницької обласної державної адміністрації, літературні джерела, статистичні дані, власні напрацювання.

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ТА ЇХ ОБГОВОРЕННЯ

В сучасних умовах господарювання для задоволення потреб людей, що проживають в умовах урбанізованого середовища, значну роль відіграє сільський туризм, який здатний забезпечити економічну та демографічну стабільність у сільських місцевостях та вирішити їхні соціально-економічні проблеми (Лужанська, Махлинець, & Тебляшкіна 2008).

Сільський зелений туризм сприяє розвитку малого і середнього бізнесу жителів сільської місцевості, а з іншого боку дозволяє міським жителям відпочивати в природних умовах. Крім того, він дає змогу розвивати знання щодо

української культури і спадщини шляхом безпосередньої участі в сільському зеленому туризмі (Костриця, 2006).

З початку XXI ст. сільський зелений туризм, за визнанням експертів Всесвітньої туристичної організації (ВТО), є одним з секторів туристичної індустрії, що динамічно зростають. Ідеї охорони навколишнього середовища, що стали надзвичайно популярними серед західної цивілізації, охопили й індустрію туризму. Внаслідок цього, серед масових туристів виник попит на види туризму, альтернативні масовому, так звані зелені подорожі. Згідно з офіційними статистичними даними ВТО, «зелені» подорожі нині займають від 7 до 20% у загальному обсязі турпоїздок (Рутинський, & Зінько, 2006).

Сільський туризм (*rural tourism*) – відпочинковий вид туризму, сконцентрований на сільських територіях. Він передбачає розвиток туристичних шляхів, місць для відпочинку, сільськогосподарських і народних музеїв, а також центрів з обслуговування туристів з провідниками та екскурсоводами (Горішевський, Васильєв, & Зінько, 2003).

Сільський туризм (*rural tourism*) – це специфічна форма відпочинку в приватних господарствах сільської місцевості з використанням майна та трудових ресурсів особистого селянського, підсобного або фермерського господарства, природно-рекреаційних особливостей місцевості, а також культурної, історичної та етнографічної спадщини регіону (Биркович, 2008).

В основі розвитку сільського зеленого туризму повинні знаходити втілення наступні принципи:

- охорона навколишнього середовища, мінімізація збитку в процесі туристичної діяльності, екологічний нагляд за станом туристичного освоєння території;
- контрольоване використання технологій туристичного обслуговування;
- соціальна справедливість щодо місцевих громад (прибуток та інші блага від цього виду діяльності повинні розподілятися на паритетних засадах, з урахуванням інтересів місцевого населення);
- естетична гармонізація туристичного природокористування (туристична інфраструктура повинна органічно вливатися в історично сформоване середовище і зберігати унікальну своєрідність кожної місцевості) (Гловацька, 2010).

Хмельницька область має всі умови для збереження та розбудови на її території зеленого сільського туризму. Кліматичні умови Хмельницької області є типовими помірно-континентальними (Ковтуник, 2018). Це зумовлює наявність двох несприятливих для проведення більшості видів туристичної діяльності періодів – весняного і осіннього, коли спостерігаємо значні опади та негоду, пов'язану з ними. Особливу небезпеку становлять штормові вітри і значні коливання температур, що призводять до дискомфорту. У зимовий період є ризик раптового обледеніння і значних снігопадів, що може спричинити різке погіршення умов перебування на свіжому повітрі та ускладнить перемі-

щення територією. Тому, в Хмельницькій області у весняний і осінній періоди, за несприятливих природних умов доцільно обмежити туристичну діяльність. З кліматом пов'язана також інсоляція та чистота атмосферного повітря. Це важливі кліматичні показники, урахування яких дозволяє створювати оглядові майданчики та місця для засмаги і купання. Сприятливі кліматичні умови в Хмельницькій області дозволяють організовувати тут кліматичні курорти (Ковтуник, 2018). У літній період на всій території регіону можливе прийняття водних процедур у відкритих водоймах та огляд пам'яток природи, історії, культури через переважаючу сухої антициклонічної погоди більшу частину теплого періоду.

Кліматичні умови і рельєф зумовили формування сучасної гідрографічної мережі Хмельницької області, поділеної між басейнами річок: Дніпро, Дністер, Південний Буг. Для них характерною є наявність двох періодів підвищеної водності (Шоробура, Гільберг, & Долинська, 2016), типових для рівних річок України. Тому можливо розвивати всі водні види туризму. У регіоні відсутні великі озера, але набули поширення ставки, де вирощують рибу. Тому можливо розвивати спортивне рибальство та облаштовувати пляжі для відпочинку й купання. За винятком приток Дністра на півдні, решта річок не мають порожистих ділянок, мають спокійну течію, що створює природні умови для їхнього активного використання в теплу пору року для купання й плавання.

Найбільш доцільно створювати місця для купання й плавання на узліссі, де в затінку дерев можлива розбудова інфраструктури для пляжного туризму. У Хмельницькій області великі лісові масиви збереглись лише на півночі. Це соснові ліси, водночас на півдні регіону поширені невеликі (за площею) діброви та змішані широколистяні ліси. Наявність невеликих, добре впорядкованих лісових масивів дозволяє організовувати там різні форми активного туризму. Зазначимо, що у Хмельницькій області сприятливі умови для розвитку сільського зеленого туризму, який базується на активізації наявного потенціалу сільської місцевості.

Також, в області можливим є створення у великих лісових масивах північної частини області на території різнотипних об'єктів природно-заповідного фонду певних туристичних маршрутів, які можна і слід використовувати для туризму, особливо доцільно це робити в рамках розвитку сільського туризму. Проживаючи в агрооселях та садибах, відпочивальники мають піші прогулянки по туристичних маршрутах. На пріоритетності їхнього використання при формуванні стратегії розбудови екологічного туризму в рамках регіонального туристичного комплексу зосереджує увагу В. П. Шульга (Шульга, 2012).

Розвиток різних видів природничого туризму можливий на території регіонального ландшафтного парку «Мальованка», адже він розташований порівняно недалеко від м. Шепетівка – великого залізничного вузла, тому можливим є прибуття туристів із Західної, Центральної та Східної України. Для цього варто облаштувати екологічні стежки, упорядкувати місця організованого від-

починку на лісових галявинах, водоймах, а також модернізувати заклади тимчасового перебування в населених пунктах, де розташовано парки-пам'ятки садово-паркового мистецтва. Доцільно, відповідну діяльність розвивати в рамках розбудови екологічного туризму в національному природному парку «Мале Полісся» на території Шепетівського району.

Окреме місце повинні посісти комплексні туристичні маршрути та місця прийому туристів, де б одночасно можна було б відвідати й природні, і культурно-історичні принади. Особливо сприятливі для цього умови склались у південних районах, де порівняно недалеко одне від одного розміщені різноманітні історичні, природні, культурні пам'ятки загальнодержавного значення. Тут розташовано єдиний у Хмельницькій області лісовий масив, включений до складу об'єктів Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО «Букові праліси Карпат та інших регіонів Європи», що входить до складу найбільшого (за площею) національного природного парку України – «Подільські Товтри».

Доцільно не лише використовувати наявну туристичну інфраструктуру м. Кам'янець-Подільський, а й створювати нові осередки в сільській місцевості, особливо на території національного природного парку «Подільські Товтри», де їхня розбудова передбачена в програмних документах із розвитку цього національного парку. Унікальним є поєднання численних пам'яток природи, історії й архітектури в долині р. Смотрич, що становить каньйон, це є нетиповим для більшості рівнинних річок України. Частина його належить до геологічної пам'ятки природи загальнодержавного значення «Смотрицький каньйон» (від південної околиці с. Голосків до с. Цибулівка Кам'янець-Подільського району). Це дозволяє розвивати туристичну діяльність у екологічних напрямках із залученням наявних місцевих туристичних ресурсів національного рівня.

Туризм має вплив на сільські об'єднані територіальні громади на територіальних, соціально-економічних та культурологічних рівнях. На територіальному рівні розвиток туризму сприятиме розбудові інфраструктури, активізації торгівлі та розвитку послуг. На соціально-економічному рівні зупиниться відтік працездатного населення, створюються робочі місця, збільшуються місцеві податки та збори. На культурологічному рівні приділяється більше уваги збереженню місцевих пам'яток та традицій. Водночас, до негативного впливу туристичної діяльності можна віднести – антропогенне навантаження, збільшення місцевих цін, диспропорції у структурі зайнятості, збільшення негативного впливу на навколишнє середовище, збільшення рівня правопорушень (рис. 1).

Розвиток сільського туризму буде розвивати область, підвищить конкурентоспроможність регіонального туристичного продукту за рахунок культурних, етнічних, природних компонентів та активізує туристичну діяльність на внутрішньому ринку.

Також, суттєвою перевагою для розвитку зеленого туризму в області є значний природно-заповідний фонд Хмельницької області. В області створено 522 об'єкти природно-заповідного фонду (ПЗФ) загальною площею 328,5 тис. гек-

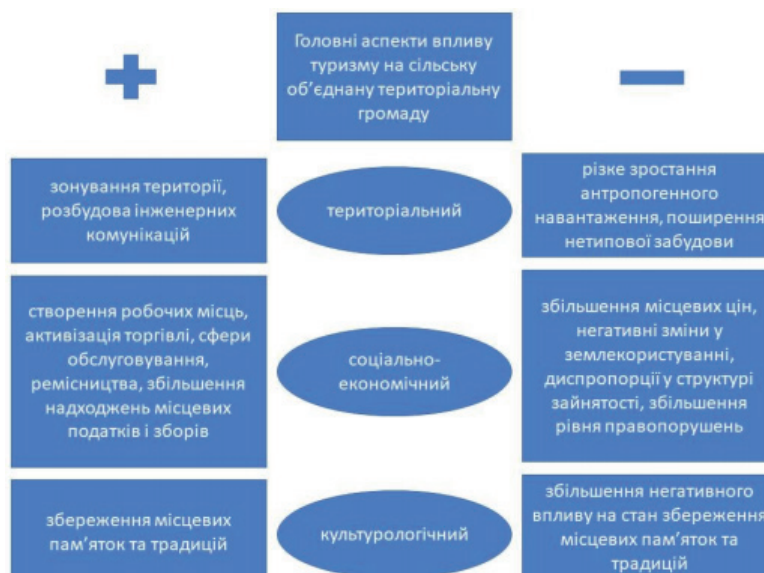

Рис. 1. Головні аспекти впливу туристичної діяльності на сільські об'єднані територіальні громади

тарів. Загальнодержавний статус надано 42 об'єктам, місцевого значення – 480. До територій та об'єктів ПЗФ включено: 2 національних природних парки, 1 регіональний ландшафтний парк, 25 заказників державного та 133 заказники місцевого значення, 297 пам'яток природи, 2 ботанічних сади, 1 зоологічний парк, 20 заповідних урочищ, 5 дендрологічних парків та 36 парків-пам'яток садово-паркового мистецтва. В області функціонує Національний природний парк «Подільські Товтри» загальною площею 261316 гектара та Національний природний парк «Мале Полісся», загальною площею 8762,7 гектара (Стратегія розвитку, 2019)

Наявність природно-заповідних територій свідчить про прагнення до збереження природних комплексів та екологічної рівноваги в області. Важливе значення для розвитку сільського туризму має наявність матеріально-технічного забезпечення, а саме, широкої мережі садиб зеленого туризму, агроосель, які дадуть змогу забезпечити туристам послуги з розміщення, харчування, організації розваг і дозвілля. Станом на 2021 рік в Хмельницькій області діє понад 58 садиб та агроосель зеленого туризму (Хмельниччина туристична, 2021). Вони пропонують відпочивальникам: проживання, харчування, екскурсійне обслуговування, участь в обрядах, навчання народним традиціям. Серед цікавих послуг особливе місце займає проживання на березі річки. Садоби пропонують активні розваги (велопрогулянки, плавання на човні, збирання грибів, ягід, лікарських рослин, риболовлю, катання на конях) та пасивні розваги (сауна, фіточай, масаж косметичний).

Найбільше садиб та агроосель знаходиться у Кам'янець-Подільському районі – 40. У Шепетівському районі – 12, а у Хмельницькому найменша кількість – 8 (рис. 2). На такий нерівномірний розподіл садиб та агроосель області впливає ряд факторів, серед головних можна виділити наступні: різний рівень розвитку інфраструктури та комунікацій в області, високий рівень концентрації туристичних принад у Кам'янець-Подільському районі, наявність великої кількості додаткових заходів (ярмарки, фестивалі, майстер класи) для залучення туристів у Кам'янець-Подільському районі.

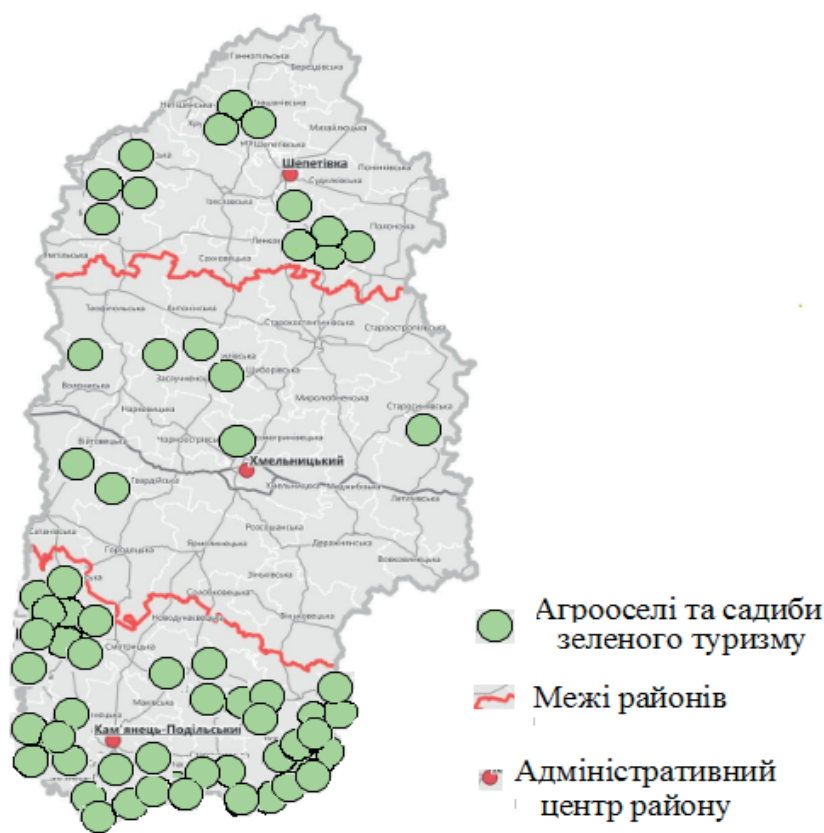

Рис. 2. Картохема агроосель Хмельницької області

Аналізуючи сучасний стан розвитку сільського туризму в Хмельницькій області, можемо визначити наявність осередків, де туристична діяльність сільського туризму розвинута більше – це селище Гриців, село Рудківці, село Отроків.

У селищі Грицеві, Шепетівського району у 2002 році був створений перший в Україні кластер сільського туризму «Оберіг». В кластер входить 5 агро-

осель: «Смаколики», «У бабусі», «Затишок», «Лідія» та «Газдиня». Утворення кластера мало позитивний вплив на селище. На сьогоднішній день і у інших населених пунктах розглядається можливість утворення кластерів сільського туризму, оскільки це є досить перспективно.

Село Рудківці Кам'янець-Подільського району розташоване на високому нагірному березі Дністра при впадінні в нього річки Матірки, долини яких сьогодні утворюють ложе Дністровського водосховища. В агрооселях та садибах пропонують багато додаткових послуг: плавання на човні, риболовлю.

У селі Отроків Кам'янець-Подільського району зелений туризм розвинувся не випадково, село має дуже цікаву історію, пам'ятки історії, архітектури та культури, мальовничу природу. Щороку тут проходить фестиваль. Це село було частиною «Миньковецької держави» – самопроголошеної держави, створеної подільським шляхтичем Ігнацієм Сцибор-Мархоцьким (1749–1827). У селі Миньківцях відпочивальники можуть відвідати музею Ігнація Сцибора Мархоцького (Фестиваль Отроків, 2021).

Варто зазначити, що однією з переваг сільського туризму є популяризація української культури та можливість ознайомлення туристів з етнічними особливостями, сільським побутом, народними ремеслами, традиціями та культурою українського народу, що можна визначити як один з напрямків підвищення конкурентоспроможності регіону.

Результати дослідження свідчать, що розвиток сільського, зеленого туризму є дуже перспективним у Хмельницькій області. Область має великий ресурс для розвитку цього виду туризму. Серед проблем розвитку можна виділити: сезонність, враховуючи кліматичні умови, цей вид туризму в області користується попитом лише в теплі місяці; недостатній рівень розвитку інфраструктури сільської місцевості; недостатня державна підтримка власників агроосель та садіб.

Незважаючи на вказані проблеми, розвиток сільського (зеленого) туризму в Хмельницькій області має значні перспективи та переваги, зокрема стимулювання різних сфер економіки, розширення напрямків підвищення ефективності соціально-економічного розвитку в області на наявних місцевих ресурсах, оптимізації регіональної структури природокористування, підвищення господарської активності. Серед основних переваг розвитку сільського туризму на регіональному рівні варто відмітити:

- збільшення кількості робочих місць та джерел прибутку в сільській місцевості, що особливо актуально в умовах децентралізації;
- підвищення соціально-економічного розвитку сільських територій;
- покращення та розвиток інфраструктури сільської місцевості;
- формування стійкої громадської думки про збереження навколишнього середовища і раціонального природокористування;
- збереження та відродження місцевих традицій, обрядів;
- формуються додаткові конкурентні переваги регіонального туристичного продукту;

- розвиток господарської діяльності на території, оскільки туристи будуть споживати продукти харчування місцевого походження.

З вищевикладеного матеріалу, можемо зробити висновки, що для підвищення ефективності сільського туризму в Хмельницькій області потрібно провести наступні заходи:

- 1) підвищити конкурентоздатність сільського туризму області шляхом створення нових видів відпочинку на базі існуючих агроосель та садіб;
- 2) проведення рекламної компанії сільського туризму області;
- 3) утворення кластерів сільського туризму;
- 4) розробка державної стратегії розвитку сільського туризму.

ВИСНОВКИ

Розвиток сільського туризму є перспективним та пріоритетним напрямком розвитку туристичної діяльності Хмельницької області. Розвиток сільського туризму має на меті розв'язання соціальних, економічних та фінансових проблем сільських територій. Оцінивши позитивний та негативний вплив розвитку туризму на сільські об'єднані територіальні громади, можемо стверджувати, що позитивний вплив значно вищий. Розвиток сільського туризму Кам'янець-Подільському районі є найбільш перспективним, адже цей район слугує «Туристичним магнітом». Сільський зелений туризм сприяє розвитку малого і середнього бізнесу жителів сільської місцевості, тому в Шепетівському районі потрібно провести ряд заходів для популяризації та реклами свого району. В умовах сільського туризму відбувається знайомство туриста з культурними традиціями регіону, обрядами, побутом.

Водночас, до негативного впливу туристичної діяльності можна віднести – антропогенне навантаження, збільшення місцевих цін, диспропорції у структурі зайнятості, збільшення негативного впливу на навколишнє середовище, збільшення рівня правопорушень.

Хмельницька область має сприятливі умови для розвитку сільського туризму: сприятливий клімат, водні ресурси, лісові ресурси, мальовничі пейзажі, екологічно чисте повітря, зручне географічне положення, транспортна доступність, багата культурна спадщина. Вважаємо, що для розвитку сільського туризму в регіоні потрібно провести рекламну компанію, власникам агроосель потрібно вести сторінки в соціальних мережах.

Перспективи подальших досліджень вбачаємо у вивченні розвитку сільського зеленого туризму в Хмельницькій області в умовах децентралізації, що повинен розвиватися відповідно до принципів реформування системи управління в Україні, усебічно враховуючи місцеві особливості розвитку та потреби. Саме розвиток туризму має слугувати джерелом надходження коштів до місцевого бюджету сільських територіальних громад.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

- Биркович В.І. Сільський зелений туризм – пріоритет розвитку туристичної галузі України. *Стратегічні пріоритети. Науково-аналітичний щоквартальний збірник*. 2008. № 1 (6). С. 138–143.
- Гловацька В.В. Особливості розвитку сільського зеленого туризму як підприємницької діяльності. *Інноваційна економіка*. 2010. № 16. С. 45–48.
- Горішевський П., Васильєв В., Зінко Ю. Сільський зелений туризм: організація надання послуг гостинності. Івано-Франківськ: Місто НВ, 2003. 148 с.
- Ковтунюк І.І. Кліматичні курорти Хмельницької області. *Агросвіт*. 2018. № 22. С. 42–46.
- Костриця М.М. Сільський туризм: теорія, методологія, практика: монографія. Житомир: ЖДТУ, 2006. 196 с.
- Лужанська Т.Ю., Махлинець С.С., Тебляшкіна Л.І. Сільський туризм: історія, сьогодення та перспективи: навч. посіб. Київ: Кондор, 2008. 385 с.
- Рутинський М.Й., Зінко Ю.В. Сільський туризм: навч. посіб. Київ: Знання, 2006. 271 с.
- Стратегія розвитку Хмельницької області на 2021–2027 роки. Хмельницька обласна рада. 2019. URL: <https://www.minregion.gov.ua/wp-content/uploads/2020/04/strategiya-rozvytku-hmelnytskoyi-oblasti-na-2021-2027-roky.pdf> (дата звернення: 18.03.2021).
- Фестиваль Отроків / офіційний сайт фестивалю «Миньковецька держава». URL: <http://www.otrokiv.org.ua/index.php/derzava> (дата звернення: 15.03.2021).
- Хмельниччина туристична. URL: <https://turist.km.ua/ua> (дата звернення: 18.02.2021).
- Шоробура І.М., Гільберг Т.Г., Долінська О.О. Хмельниччина туристична: навч. посібник. Хмельницький: ПП Заколотний М.І. 2016. 360 с.
- Шульга В.П. Стратегічне управління розвитком екологічного туризму в контексті рекреаційного природокористування. *Географія та туризм*. 2012. Вип. 22. С. 42–51.

REFERENCES

- Byrkovych V.I. (2008) *Silskyi zelenyi turizm – priorytet rozvytku turystychnoi haluzi Ukrainy. (Rural green tourism is a priority for the development of the tourism industry of Ukraine)*. Stratehichni priorytety. Scientific and analytical quarterly collection. № 1 (6), pp. 138–143. [in Ukrainian].
- Hlovatska V.V. (2010) *Osoblyvosti rozvytku silskoho zelenoho turizmu yak pidpriemnytskoi diialnosti. (Features of rural green tourism development as a business activity)*. Innovatsiina ekonomika. № 16, pp. 45–48 [in Ukrainian].
- Horishevskiy P., Vasyliiev V., & Zinko Yu. (2003) *Silskyi zelenyi turizm: orhanizatsiia nadannia posluh hostynnosti. (Rural green tourism: organization of hospitality services)*. Ivano-Frankivsk: Misto NV, 148 p. [in Ukrainian].
- Kovtunyk I.I. (2018) *Klimatychni kurorty Khmelnytskoi oblasti. (Climatic resorts of Khmelnytska region)*. Ahrosvit. № 22, pp. 42–46. [in Ukrainian].
- Kostrysia M.M. (2006) *Silskyi turizm: teoriia, metodolohiia, praktyka: monohrafiia (Rural tourism: theory, methodology, practice: monograph)*. Zhytomyr: ZhDTU, 196. [in Ukrainian].
- Luzhanska T. Yu., Makhlynets S.S., & Tebliashkina L.I. (2008) *Silskyi turizm: istoriia, sohodennia ta perspektyvy: navch. posib. (Rural tourism: history, present and prospects: a textbook)*. Kyiv: Kondor, 385 p. [in Ukrainian].
- Rutynskiy M.Y., & Zinko Yu. V. (2006) *Silskyi turizm: navchalnyi posibnyk (Rural tourism: a textbook)*. Kyiv: Znannia, 271 p. [in Ukrainian].
- Development strategy of Khmelnytsky region for 2021–2027. Khmelnytsky regional council. (2019). URL: <https://www.minregion.gov.ua/wp-content/uploads/2020/04/strategiya-rozvytku-hmelnytskoyi-oblasti-na-2021-2027-roky.pdf>. (In Ukrainian). [in Ukrainian].
- Festival Otrokiv / official site of the festival “Mynkovets State”. URL: <http://www.otrokiv.org.ua/index.php/derzava>
- Khmelnychchyna turystychna. URL: <https://turist.km.ua/ua>
- Shulga V.P. (2012) *Stratehichne upravlinnia rozvytkom ekolohichnoho turizmu v konteksti rekreatsiinoho pryrodokorystuvannia. (Strategic management of ecological tourism development in the context of recreational nature management)*. Neohrafiia ta turizm. Issue 22, pp. 42–51. [in Ukrainian].
- Shorobura I.M., Hilberh T. H., & Dolynska O.O. (2016) *Khmelnytskyi tourist region: manual*. Khmelnytskyi: publisher Zakolodny M.I. 360 p. [in Ukrainian].

Надійшла 23.05.2021

О. О. Долинська, доктор философии

(Область знаний Естественные науки; специальность: Науки о Земле),
доцент кафедры туризма, теории и методики физической культуры и валеологии
Хмельницькая гуманітарно-педагогічна академія,
ул. Проскуровского подполья, 139, Хмельницкий, 29013, Украина
olesyadolinska@ukr.net

СЕЛЬСКИЙ ТУРИЗМ ХМЕЛЬНИЦКОЙ ОБЛАСТИ: СОВРЕМЕННОЕ СОСТОЯНИЕ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ

Резюме

В статье рассмотрены особенности развития сельского туризма в Хмельницкой области. Определена сущность понятия «сельский» туризм. Проанализированы имеющиеся туристические рекреационные ресурсы, необходимые для развития сельского туризма в Хмельницкой области. Определены преимущества и факторы, влияющие на развитие сельского туризма в регионе. Исследование перспектив развития зеленого туризма в Хмельницкой области очень актуально в условиях децентрализации. Считается, что именно сельский туризм может стать отраслью, которая будет активно наполнять бюджет сельских объединенных территориальных общин.

Ключевые слова: туризм, сельский туризм, сельские объединенные территориальные общины, сельский туризм Хмельницкой области.

O. O. Dolynska

Department of Tourism, Theory and Methods of
Physical Culture and Valeology Department
Khmelnyskyi Humanitarian and Pedagogical Academy,
Proskurivs'koho Pidpillya St, 139, Khmelnytskyi, 29013, Ukraine
olesyadolinska@ukr.net

RURAL TOURISM OF KHMELNYTSK REGION: CURRENT STATE AND DEVELOPMENT PROSPECTS

Abstract

Problem Statement and Purpose. The article deals with the peculiarities of rural tourism development in Khmelnytskyi region. The purpose of our research is to study the current state, problems and prospects of rural tourism in Khmelnytskyi region. To achieve this goal we have performed the following tasks. For example, the development peculiarities of Khmelnytskyi regional tourist complex are revealed; identified spatial aspects of Khmelnytskyi region rural tourism development; the problems of Khmelnytskyi region rural tourism development are investigated; the perspective development directions of Khmelnytskyi region rural tourism are named. The essence of the concept of "rural" tourism is defined. The available tourist and recreational resources necessary for the development of rural tourism

in Khmelnytskyi region are analyzed. The advantages and factors influencing the development of rural tourism in this region are identified. According to many scientists, due to the spread of COVID-19 and the pandemic, rural tourism is the most developed, as this type of tourism is one of the most secluded types.

Data & Methods. To achieve the goal of the study, general scientific and special methods of geographical science were used. The negative and positive impact of green tourism on rural areas and the solution of socio-economic problems of the village are analyzed. Given the rich tourist and recreational resources of Khmelnytskyi region (favorable natural and climatic conditions, historical, cultural and ethnic heritage), the development of rural tourism is one of the ways to solve economic, social and environmental problems.

Results. Rural tourism promotes the development of the rural population employment, not only in the production sphere, but also in the service sector and promotes the development of rural areas, as well as stimulating the development of services: transport, communications, trade, services, recreation and other institutions in the countryside. The article deals with the ways to increase the efficiency of green tourism in Khmelnytskyi region. It is substantiated that the available resource potential of Khmelnytskyi region is not rationally used, due to the lack of sufficient information on this form of tourism. The study of the of green tourism development prospects in Khmelnytskyi region is very relevant in the context of decentralization. In accordance with the principles of reforming the system of governance in Ukraine, local governments should become the basis for decentralization, taking full account of local development and needs. The newly formed rural united territorial communities have great difficulties in filling local budgets with funds from economic activities on their territory. It is believed that rural tourism can become an industry that will actively fill the budget of rural united territorial communities.

Keywords: tourism, rural tourism, rural united territorial communities, rural tourism of Khmelnytskyi region.